

ՀԱՄԱԿ (Բ) Կ. Կ.
ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԲԱՄԲԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

(1929 թ. հունիսի 18-ին)

338.1
7-21

ՀԱՅԿԱԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՆՈՒԹՅԱՆ ԶԵՆՈՒԹՅԱՆ ԶԵՆՈՒԹՅԱՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1929

ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՄԲ
ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ «ԳՅՈՒՂԱՑՈՒ ԳՐԱԴԱՐԱՆ»-Ի

ՀԵՏԵՎՅԱԼ ԳՐԻՔԵՐԸ

կող.

1. Ուղեցույց անտառային աշխատավորի

50

2. Փիրուկյան և Մելիքոյան—ինչո՞ւ ձեռնառն յե
րո՞ւմառանում լույս և շվեյց. պանիր պատրաստ-

3

3. 2. Փիրուկյան և Մելիքոյան—ինչո՞ւ ձեռնառն յե

4. 338.1 | 2-21 | 9/3-38

5. 2-21 | 2-21 | 2-21

6. 2-21 | 2-21 | 2-21

7. 2-21 | 2-21 | 2-21

8. 2-21 | 2-21 | 2-21

9. 2-21 | 2-21 | 2-21

10. 2-21 | 2-21 | 2-21

11. 2-21 | 2-21 | 2-21

12. 2-21 | 2-21 | 2-21

13. 2-21 | 2-21 | 2-21

14. 2-21 | 2-21 | 2-21

15. 2-21 | 2-21 | 2-21

16. 2-21 | 2-21 | 2-21

17. 2-21 | 2-21 | 2-21

18. 2-21 | 2-21 | 2-21

19. 2-21 | 2-21 | 2-21

20. 2-21 | 2-21 | 2-21

338.1

2-21

ՀԱՄԿԿ (Բ) 4. 4.

ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԲԱՄԲԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

1. ՀԱՄԿԿ(Բ)ԿԿ նշում է, չնայելով այն
հանգամանքին, վոր բամբակագործությունն
իր վերականգնման չրջանի սկզբին գտնվում եր
ծայր աստիճան ցածր մակարդակի վրա, վորը
սակայն, չնորհիվ կուտակեցական և խորհրդա-
յին որդանների ցույց տված աջակցության,
ուշադրության և տնտեսական մարմինների
յեռանդուն աշխատանքի ու բամբակացան լայն
մասսաների ակտիվ մասնակցության հաջող-
վեց վերականգնել և հասցնել մինչ նախապա-
տերազմյան մակարդակին, գլխավորն կոռպե-
րացման յենթարկել բամբակացաններին և
կոնտրակտացիայի չրջանակի մեջ առնել բամ-
բակի բոլոր ցանքերը: Այդ հանգամանքն իր
հերթին զգալիորեն բարձրացրեց չքավոր-մի-
ջակ բամբակացան լայն մասսայի տնտեսական
և կուլտուրական կյանքի մակարդակը:

2. Մասնավորապես, վորպես անվիճելի
նվաճումներ, ԿԿ նշում է.— ա) ջրաչինարա-
րական սիստեմի մի քանի բարելավումները, բ)
բարելավված տեսակավոր սերմֆոնդի ստեղ-
ծելը և այդ սերմերով գյուղացիական ցանք-
սերի նշանակալից մասնապահովումը, գ)
գյուղացիական տնտեսության արտադրանք-
րում հանքային պարարտանյութերի, տրակ-

9/3-38

տարները և յեվրոպական դյուղատնտեսական ինվենտարի կիրառումը, դ) բամբակազտման արտադրության մեջ տեխնիքական վերակառուցման և ռացիոնալիզացիայի անվիճելի հանդուրժյունները, յե) բամբակաջանների լրիվ կոոպերացումն ու բամբակի բոլոր ցանքերի կոնտրակտացիան:

3. Բամբակազործության զարգացման այս գրական կողմերին զուգընթաց ՀԱՄԿԿ(Բ) Կ.Կ. գտնում է ինչպես վոսոգված տարածությունների աճումն ու բամբակի ցանքերի տակ գտնվող վոսոգվող բոլոր հողերի տեսակարար կշիռը, նույնպես և բամբակազործության զարգացումը Միության նոր և հեռավոր շրջաններում (ԱՍՖՆՀ, Կազակստանում, Տանջիկստանում և այլն)՝ ակնահայտ անբավարար: Միաժամանակ Կ.Կ. Թույլ է համարում բամբակազործության համայնացված հատվածի աճումը, բամբակի ցածր բերքատվությունը:

4. ՀԱՄԿԿ(Բ) Կ.Կ. նշում է, ինչպես ԽՍՀՄ-ի ինդուստրացման համար, նույնպես տեքստիլ արդյունաբերության համար հումքի բազա ստեղծելու տեսակետից բամբակազործության զարգացման բացառիկ կարևոր նշանակությունը:

Միության մեջ ընթացիկ հնգամյակում բամբակազործության զարգացումը պիտի ընթանա մեր ունեցած բոլոր հնարավորությունների մաքսիմալ արագությունով՝ ընդարձակե-

լու բամբակի ցանքերը և բարձրացնելու նրա բերքն այն հաշվով, փոքրագույն հնգամյակի վերջում Միության տեքստիլ արդյունաբերությունը վոչ միայն ազատագրվի արտասահմանից ներմուծվող բամբակից, այլ և տեքստիլ արդյունաբերության հետագա զարգացման ու լայնացման համար ունենա անհրաժեշտ պաշար:

Մինչդեռ այդ կարևոր խնդիրը բամբակազործության զարգացման համար կազմած հնգամյա պլանով չի լուծվում, վորը, հաշվի չառնելով բամբակազործության ծավալման բոլոր հնարավորությունները, հանդիսանում է նաև խիստ նվազեցրած և յենթակա յե խոշոր չափերով մեծացման: Այդ իսկ նպատակով ՀԱՄԿԿ(Բ) Կ.Կ. անհրաժեշտ է համարում վերանայել բամբակազործության զարգացման հնգամյա պլանը և 1932 թ. համար նախատեսված 590,4 հազար տոննի փոխարեն ստանալ 787,2 հազար տոնն բամբակ:

5. Ցենսելով այդ տեսակետից, Կ.Կ. առաջարկում է. — ա) վերանայել ջրատնտեսական աշխատանքների պլանը, ուշադրություն դարձնելով և նյութական միջոցները կենտրոնացնելով բամբակի ցանքերի տարածության ընդարձակման և ստացվելիք քանակի եֆֆեկտավորության վրա, ինչպես և շինարարության բնագավառում արագացնել նրա ծավալումն ու ավարտումը, բ) ամենակարճ ժամանակում վերականգնել խոշոր կապիտալ

ներդրումներ չպահանջող տեղական քայքայված փոռոգման սխտեմը և դրանով իսկ չըջանառության մեջ դնել չողտագործված հողերը, գ) ջրառգտագործման ռացիոնալիզացիայի միջոցով բարձրացնել գոյություն ունեցող սխտեմների ոգտակար գործունեությունը, դ) ընդարձակել այն հողերի մեքենայական փոռոգման աշխատանքները, փորոնք չեն յենթարկվում ինքնահոս փոռոգման, և անհապաղ ձեռնարկել հողերը ելեքտրոմեքենաներով փոռոգելու հարցի մշակմանը, յե) ամենակարճ ժամանակում ավարտել Վախչի, Զիրչիկ-Անչեբնի շինարարության հարցի քննությունը, ինչպես և Խորեզմի, Կաշկադարի և Անդրկովկասի տեղական սխտեմների վերականգնման և Անդրկովկասում՝ Միլլիի և Մուղանի տափաստանների փոռոգման խնդիրը: Առանձնապես քննության առնել «Голодной степи» նոր ջրաշինարարության նպատակահարմարության հարցը:

6. Փոքր սխտեմների ջրաշինարարությունն ավելի հաջողությամբ և եփան իրադործելու համար անհրաժեշտ է այդպիսին կատարել մեկիորատիվ ընկերություններում: Կազմակերպված գյուղացիական լայն մասսաների աշխատակցությամբ: Ըստ փորում տեղական, կուսակցական և խորհրդային կազմակերպությունները պիտի ուղղորդություն դարձնեն մեկիորատիվ ընկերությունների զարգացման ու ամրապնդման վրա և ամեն

ձերպ աջակցեն, փոր նրանցում ծավալվի կոոպերատիվ հասարակայնությունը:

7. Տեղական, խորհրդային ստորին ապարատի՝ բամբակագործության զարգացման նկատմամբ ունեցած շահագրգռությունը բարձրացնելու և փոքր սխտեմների ջրաշինարարության բարելավման ու ջրառգտագործման գործում նրա ակտիվությունը բարձրացնելու նպատակով անհրաժեշտ համարել. — ա) տեղական ջրային աղմինիստրացիան յենթարկել համապատասխան գործկոմներին, այդ նպատակով տարածելով Միջին-Ասիայի փորձը նաև մյուս բամբակագործական շրջաններում, բ) տեղական բյուջեյին հանձնել ջրային տուրքի հիմնական, մեծ մասը, ըստ փորում այդ միջոցները բացառապես ծախսել ջրառգտագործման կարիքների վրա, գ) հոգուտ տեղական բյուջեյի սահմանել դրամական փորոշ մասնատրում՝ համապատասխան բամբակի հումույթի այն քանակի, փորպիսին բամբակագործական կազմակերպությունները կմթերեն տվյալ շրջանում:

8. Նշելով նոր յուրացվող տարածությունների միանգամայն անբավարար դրությունը, հողաշինարարական աշխատանքների անկանոնությունը հողա-ջրաշինարարական աշխատանքների վոչ համաձայնեցրված լինելը, ինչպես նոր փոռոգվող, նույնպես և եքսպլուատացիոն ձեռնարկումների կիրառման հետևանքով նոր յուրացվող հողերի վրա, կկ

անհրաժեշտ է համարում առաջարկել Անդր-
յեղկրկումին, Միջին-Ասիայի Բյուրոյին և Կա-
զախստանի Յերկրային Կոմիտեյին մշակել և
կիրառել այնպիսի ձեռնարկումներ, վորպի-
սիք կապահովեն հողա-ջրաշինարարական աշ-
խատանքների արագ թափը, կարագացնեն նոր
տարածությունների յուրացումը և ավելի եֆ-
ֆեկտավոր կդարձնեն նրանց ոգտագործումը,
հասցնելով բամբակի ցանքսերը նոր վոռո-
գումների հետևանքով ընդարձակված հողերի
ընդհանուր տարածության վոչ պակաս 50
տոկոսի:

9. Նոր վոռոգվող հողերն ավելի արագ և
եֆֆեկտավոր ոգտագործելու նպատակով, այլ
և միաժամանակ բամբակագործության մեջ
սոցիալիստական հատվածը ամրապնդելու
համար նոր, խոշոր վոռոգվող հողային մաս-
սիվներում, — վորպիսիք ստացվելու յեն խո-
շոր վոռոգումների հետևանքով, — այդպիսի հո-
վերն առաջին հերթին և մեծ մասամբ հատ-
կացնել բամբակի պետական պլանտացիանե-
րին և կոլլեկտիվ տնտեսություններին:

ՀԱՄԿԿ (բ) ԿԿ անհրաժեշտ է համարում
հնգամյակում բամբակային խորհ. տնտեսու-
թյուններում վոռոգվող հողերի տարածու-
թյունը Միության մեջ հասցնել 250 հազար
հեկտարի, վորից Միջին-Ասիայում և Կազա-
խստանում 200.000 հեկտար և Անդրկովկա-
սում 50.000 հեկտար:

10. ՀԱՄԿԿ (բ) ԿԿ ընդունելով, վոր բամ-

բակագործական շրջաններում գյուղատնտե-
սության քաղաքականության կարևորագույն
խնդիրը հանդիսանում է ջրարբի հողերի մաք-
սիմալ ոգտագործումը բամբակի ցանքսերի
համար, գտնում է, վոր հնգամյա պլանով
նշված բամբակագործական շրջաններից վոչ
բամբակային կուլտուրաների վտարումը ան-
հրաժեշտ է: ԿԿ բացարձակորեն անթույլա-
տելի յե համարում ջրարբի, բամբակի ցանք-
սերի համար պիտանի հողերը ոգտագործել
չալթուկի, շաֆարանակնդեղի, սորգոյի և այլ
կուլտուրաների համար: Թուրքեստան-Սիրիբ
յեղկաթգծի կառուցման մոտ ապագայում ա-
վարտվելը և հացահատիկային ցանքսերի մեծ
մասի հնարավոր տեղափոխությունը անջրջի
հողերի վրա, ապահովում են բամբակի ցանք-
սերի հնարավոր ինտենսիվ ընդարձակումն
ի հաշիվ մյուս կուլտուրաների:

Վոչ բամբակային կուլտուրաները բամ-
բակով փոխարինելու և հետագայում
նրա համար ավելի նպատավոր պայ-
մաններ ստեղծելու նպատակով, ԿԿ ան-
հրաժեշտ է համարում բամբակացանների
համար պահպանել հարկային արտոնու-
թյունները, բամբակի ցանքսերին ընձեռել
ջրամատակարարման առավելություններ, ամ-
բողջ տարվա ընթացքում ուժեղ քափով հաց
մատակարարել, կատարելով նույնը քոչի
(СКОЧКИ) ժամանակ, մատակարարելով նրանց
արդյունաբերական ապրանքներ և անասուն-
ների կեր:

11. Բամբակագործության զարգացումը, վորպես հողագործության պրոգրեսսիվ ձև, կոնտրակտացիայի և կոոպերացման միջոցով ապահովելով չքավորության ու միջակների անմիջական դաշինքը Խորհրդային իշխանության տեղական որդանների հետ և դրանով իսկ ազատելով նրանց գյուղի շահագործող վերին խավերին ստրկանալուց, առաջ ե բերում գյուղի բոլոր կուլակ տարրերի աճող դիմադրությունը: Կուլակների հայտնաբերած այդ ակտիվությունն իր հերթին պիտի հանդիպի տեղական, կուսակցական բոլոր կազմակերպությունների վճռական հակահարվածին: Կուլակների այդ հարձակման դեմ կազմակերպելով հակահարված, կուսակցական կազմակերպությունները չքավոր-միջակ բամբակացան մասնաներին լայնորեն պիտի բացատրեն բամբակագործության ունեցած նշանակությունը՝ նրանց տնտեսական և կուլտուրական կյանքի մակարդակի բարձրացման խնդրում և նրանց ազատագրումը՝ կուլակների և չարչիների ձեռքից: Կուսակցական կազմակերպությունները պիտի կազմակերպեն գյուղի բոլոր հեղափոխական տարրերին (բատրակ, գյուղի չքավորություն, կոմյերիտ) և նրանց քաշեն այն պայքարի մեջ, վոր տարվելու չի բամբակագործության զարգացման և բամբակագործական շրջաններից վոչ բամբակային կուլտուրաները վտարելու համար:

12. Յենեկով գյուղատնտեսություն սոցիալիստական հատվածի արագ թափով զարգանալու ընդհանուր խնդիրներից, վորպիսին տեղի ունի չքավոր-միջակ գյուղացիական մասսայի կոլլեկտիվացումն ամեն կերպ խրախուսելու միջոցով, և նկատի ունենալով բամբակագործական շրջաններում բանվորական ձեռքերի և քարշող ուժի անբավարար լինելը, վորը պայմանավորված է բամբակագործության արագ զարգացմամբ, — անհրաժեշտ համարել ընթացիկ հնգամյակում բամբակի բոլոր ցանքսերի մեքենայական մշակումը հասցնել 90%-ի և բամբակը մեքենայով ցանելը՝ 70%-ի: Այդ նպատակով անհրաժեշտ է. — ա) բամբակագործական շրջաններն լրիվ կերպով ապահովել 15.000 տրակտորների ներմուծմամբ, վորից 2200-ը մուծել 1929-30 տնտեսական տարում, բ) անմիջապես ձեռնարկել Միջին-Ասիայում կառուցելու մի գործարան, վորը կարտադրի միայն բամբակագործության համար յուրահատուկ ինվենտար (չարքացաններ, կուլտիվատորներ, բկատուներ), վորպիսի գործարանի կառուցումն ավարտել մեկ տարվա ընթացքում, գ) հիմնել վերանորոգության բազա և վերանորոգող արհեստանոցների՝ ցանց՝ տրակտորների և ավտոտրանսպորտի վերանորոգման համար: Միաժամանակ չսպասելով այդ գործարանի կառուցման ավարտման, այժմ իսկ հանձնարարել ԳԺՏԽ-ին ձեռք առնել բոլոր միջոց-

ները՝ գոյութիւն ունեցող գյուղատնտեսական գործարաններում կազմակերպելու բրկատու գործիքների արտադրութիւնը,

Հանձնարարել Միջին-Ասիայի Բյուրոյին, Անգրէրէրկոմին և Կազակէրկոմին՝ Արհմիութեան և Աշխտակոմատի հետ միասին ուսումնասիրել գործադուրկներին բամբակը հալածելու աշխատանքների համար ավելի լայն չափերով ոգտագործելու հարցը:

13. Նախագծված բերքատուութեան չափն անբավարար համարելով, ձգտել հնգամյակի վերջում բամբակագործական շրջաններում բամբակի հումույթի բերքատուութիւնը հասցնել 40%-ի, իսկ Անգրէրկոմիատում՝ 70%-ի: Դրա համար անհրաժեշտ է. — ա) բոլոր նախկին հողերի ցանքսերը 100%-ով ապահովել հանքային պարարտանյութերի մատակարարմամբ, բ) արագացնել Միջին-Ասիայում պարարտանյութերի գործարանի կառուցումը, ինչպէս և հանձնարարել ԳԺՏԽ-ին քննելու Անգրէրկոմիատում արհեստական սլարարտանյութերի գործարան կառուցելու հարցը և շտապ կերպով ձեռնամուխ լինել Անտյուրենի Փոսփորային պարարտանյութերի գործարանի կառուցմանն այն հաշիվով, փորպեսդի նրա կառուցումն ավարտվի 1930 թ., գ) ձեռք առնել միջոցներ բուծելու բամբակի ավելի բերքատու և ձեռնաու տեսակները, և նկատի ունենալով միայն տեքստիլ արդյունաբերութեան միւնիում պահանջները, սահմանափակել յեր-

կարաթել սերմերի հայթայթումը, դ) բամբակագործական շրջաններում զգալիորեն բարելավել գյուղատնտեսական փորձնական գործը և շտապեցնել փորձնական աշխատանքների հետեանքների փոխադրութիւնը գյուղացիական դաշտերը, յե) ուժեղացնել ազգաբնակչութեանը ցույց տրվող ագրոտիկութիւնը, և բամբակագործ աշխատավորութեան լայն խավերի ագրոնոմիական անդրագիտութիւնը լուծարքի յենթարկելու համար տանել լայն աշխատանք, կազմակերպելով բամբակագործական արտադրական խորհրդակցութիւններ և բատրակներից, չքավորներից ու միջակներից ստեղծել գյուղատնտեսական լայն ակտիվ, զ) բամբակագործական շրջանների 1-ին և 2-րդ աստիճանի դպրոցների ծրագրում մտցնել ագրոնոմիական և տեխնիքական աւսական գիտելիքների հիմունքների պարտադիր ուսուցում և ծանոթացնել բամբակի մշակութեան ավելի կատարելագործված տեխնիկայի հետ, ե) ցանքսերը լիովին ապահովել լավորակ սերմերով և աղբոտ սերմերն իր ժամանակին լավորակ սերմերով փոխարինելու համար ապահովել խորհրդային սերմաբուծարանների զազացումը և սերմացունների բազմացման նպատակով ներդրավել գյուղացիական (դեխական) սերմաբուծական ընկերութիւնները, ը) Գլխբամբակիմոն ամեն կերպ պիտի աջակցի ու խրախուսի բամբակի սերմազտիչ

և բերքը հավաքող մեքենաների մեքենայա-
կազմության:

14. Բամբակագործության վերաբերյալ
գլխական-փորձնական հիմնարկների (սելեկ-
ցիոն կայան, պարարտացման կայան, ենտո-
մոլոգիական կայան, փորձնական բամբակա-
զտիչ գործարան, մեքենայափորձական կա-
յան) աշխատանքներն ուժեղացնելու համար
Տաշկենդում՝ Գլխամբակկոմի իրավասու-
թյան ներքո հիմնել բամբակագործական գի-
տական-հետազոտական ինստիտուտ:

Ագրոձեռնարկումների զարգացմանը զու-
գընթաց ԿԿ անհրաժեշտ է համարում շտա-
պեցնել այն ձեռնարկումների մշակումը, վո-
րոնք կարող են շահագրգռել գյուղացիական
(գեխկանական) միություններին ինչպես մա-
նոնի հատկությունը, նույնպես և բերքա-
տվությունը (ցուցահանդեսներ, լավագույն
նմուշների պարզեցում և այլն) բարձրաց-
նելու տեսակետից: Նկատի ունենալով կրտսեր
ագրոպեսոնալ ունենալու սուր կարիքը
հանձնարարել Անդրկովկասի, Միջին Ասիայի
և Կազակստանի կուսակցական, տնտեսական և
կոոպերատիվ կազմակերպություններին ըն-
թացիկ տարում Միջին-Ասիայում, Անդրկով-
կասում և Կազակստանում կազմակերպել
միամյա դասընթացներ՝ փորձված գյուղացի-
գեխկաններից, վոչ պակաս 1500 հոգի,
կրտսեր ագրոպեսոնալ պատրաստելու հա-
մար, ինչպես և դպրոցների դասատուների

համար կազմակերպել ամառային դյուղատըն-
տեսական դասընթացներ:

15. ՀԱՄԿԿ (Բ) ԿԿ անհրաժեշտ է համարում
համապատասխան վաղահաս սերմերի տա-
րածման, ցանքերի ապահովագրման (անրեր-
րիության դեպքում) և այլ արտոնյալ ձեռ-
նարկումների միջոցով զարկ տալու բամբա-
կագործության զարգացմանը (Դադաստան,
Հյուսիսային Կովկաս) և բամբակագործու-
թյան փորձերի ծավալմանը (Ուկրաինա,
Ղրիմ, Աստրախան) նոր շրջաններում: Այս-
պիսով, բամբակի ցանքերի տարածությունը
նոր շրջաններում հնգամյակի վերջին հասցնե-
լով 2000 հեկտարի:

16. Բամբակագործության զարգացման և
նրա հեռավոր շրջանները մուտք գործելու ան-
հրաժեշտ պայմանը հանդիսանում է հաղոր-
դակցության ճանապարհների զարգացումը,
նոր յերկաթգծերի կառուցումը, ավտոտրանս-
պորտի զարգացումը, խճուղային և գետնու-
ղիների կառուցումը և գոյություն ունեցող
ճանապարհների բարելավումը: Այդ նպատա-
կով անհրաժեշտ է.— ա) յերկու տարվա ըն-
թացքում ավարտել Չարթո-Խիլա-Նոր Ուր-
գենի յերկաթգծի կառուցումը, բ) շտապեցնել
հարավային Կիրգիզիայի, Ֆերգանի, Բուխա-
րայի և Սարիրարաղի (Ադրբեջանում) յեր-
կաթուղային յենթաճյուղերի կառուցումը,
գ) բացառիկ ուշադրություն դարձնել գետն
և խճուղային ճանապարհների բարելավման

վրա: Հեռավոր շրջաններից բամբակ տեղափոխելու համար կազմակերպել ավտոտրանսպորտային յերթևեկութուն:

17. Բամբակագործության բարձրացումը և բամբակագործ ազգաբնակչության բարեկեցութունն ազգակ են հանդիսանալու՝ նշանակալից չափերով ուժեղացնելու ազգաբնակչության կուտակումները: Անհրաժեշտ է այդ կուտակումների արտադրական ուղղությունն ապահովել և մաքսիմալ չափերով՝ նրանց ներգրավել դեպի հանրայնացված հատվածը, գլխավորապես դեպի ջրաչինարարութունը՝ մեկիորատիվ սիստեմի միջոցով:

18. Միությունից՝ բամբակագործական շրջանների շուկաներն ապրանք ներմուծելը պիտի արտացոլի բամբակագործության վերակառուցման ներկա շրջանի առանձնահատկութունները: Շրջանի պարենավորման խաբի (фураж) պահանջները լիովին բավարարելուն զուգընթաց, ներմուծվող ապրանքների ընդհանուր մասսայի մեջ ծանրության կենտրոնը սովետական նշանակութուն ունեցող ապրանքներից պիտի փոխադրվի արտադրական նշանակութուն ունեցող (տրակտորներ, մեքենաներ, գործիքներ, պարարտանյութեր, չինանյութեր և այլն) ապրանքների վրա:

19. Բամբակագործության զարգացման խնդրի իրագործումը, վոր բղխում է իՍՆՄ-ի ինդուստրացման պլանից, իրագործելի յեմիայն գյուղատնտեսության վերակառուց-

մամբ և հիմնված է բամբակագործական տնտեսության սոցիալիստական հատվածի զգալիորեն ուժեղացման, խորհ. և կոլլեկտիվ տնտեսությունների չինարարության աճման, կոոպերացիայի ամրապնդման և հողաչինարարության ու ջրաչինարարության կիրառման վրա:

Մասնավորապես առաջադրված խնդիրների լուծման համար անհրաժեշտ է. — ա) ուժեղացնել գյուղացիական անհատական տնտեսությունների արտադրական կոոպերացման պրոցեսը և բամբակագործական արտադրական կոոպերացիայի գործունեությունը, բ) զարկ տալ ինչպես կոոպերացիայի, նույնպես և պետական օրգանների կազմակերպած մեքենատրակտորային կայանների և վարձակետերի զարգացմանը, գ) աստիճանաբար կարճատև կոնտրակցիան փոխարինել յերկարատև կոնտրակտացիայով, վորի մեջ կմտնեն տեխնիկայի և մշակության բարելավման պայմաններն ու կնպաստեն կոլտնտեսության չինարարության պրոցեսի արագացման:

20. Բամբակագործական տնտեսությունների վերակառուցման հիմնական աչխատանքները պիտի ընթանան բամբակագործական կոոպերացիայի միջոցով, վորն ամբողջովին ընդգրկելով միեւրման և վաճառահանման ֆունկցիաները, վճռականորեն պիտի անցնի իր անդամների արտադրական միացման և արտա-

գրական սպասարկման, գրանով իսկ նախա-
պատրաստելով ամբողջ գյուղերի կամ մի քա-
նի գյուղերի կոլլեկտիվ արտադրութեանն անց-
նելու նախադրյալները: Մակայն անհրաժեշտ է
նշել, վոր չնայելով բամբակացանների կազմա-
կերպչորեն գլխավին ընդգրկվելուն, այնուա-
մենայնիվ բամբակագործական կոոպերացիան
տակավին թույլ է: Իր առաջ գրած խնդիրնե-
րի կանոնավոր իրագործման համար կոոպե-
րացիան ավելի մեծ չափերով պիտի խորացնի
իր կազմակերպությունն ամբապնդելու աշխա-
տանքները, զարգացնի կոոպերատիվ հասարա-
կայնությունը, բառարկներից, չքավորներից
ու միջակներից ստեղծի ուժեղ ակտիվ և ավե-
լի ուժեղ թափով ծավալի չքավորներին ոգնե-
լու աշխատանքը՝ նրանց կոլլեկտիվ տնտեսու-
թյունների մեջ առնելու համար:

21. Գյուղատնտեսութեան սոցիալիստա-
կան հատվածի ընդարձակումը, վոր նշված է
հնգամյա պլանով, կհ համարում է անբավա-
րար: Առաջարկելով բամբակագործութեան
հանրայնացված հատվածի արտադրանքը հընգ-
ամյակի վերջում հասցնել ընդհանուր արտա-
դրանքի 300%-ին, կհ միաժամանակ մատ-
նանշում է, վորպես անհրաժեշտ պայման, հա-
տուկ ուշադրություն դարձնել՝ ստեղծելու
տեխնիկորեն ուժեղ սարքավորված և հողաչի-
նարարված կոլ. տնտեսություններ:

ՏԱՋԻԿՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

22. Յեւակեա ունենալով Տաջիկստանի Ավ.
Սիւ Հ կլիմայական և հողային բարենպաստ
պայմանների և պիտանի միջոցների առկայու-
թյունը, վորոնք համապատասխան ձեռնար-
կումների կիրառման հետեանքով հնարավո-
րություն կտան բամբակի ցանքների համար
ոգտագործել նշանակալից չափերով հողային
մասսիվներ, անհրաժեշտ համարել բամբակի
ցանքների տարածությունը, վոր 1928-29 թ.
հասնում էր 61.000 հեկտարի, հնգամյակի
վերջում հասցնել 150.000 հեկտարի, դրա մեջ
հաշվելով նաև խ. տնտեսությունների ցանք-
սերը:

23. Բամբակագործութեան զարգացման
պլանի իրական իրագործումը ապահովելու
նպատակով Տաջիկստանի Ավ. Սիւ Հ կառա-
վարութեանն առաջարկել. — ա) անմիջապես
ձեռնամուխ լինել կազմելու ծրագիր Տաջիկ-
ստանի և Ուզբեկստանի (Ֆերգանի) Ս. Խ. Հան-
րապետությունների գերբնակչություն ունե-
ցող շրջաններից տեղափոխել 20.000 ղեկկա-
կանական տնտեսություններ և բնակեցնել նոր
վոռոգվող և ներկայումս ազատ հողերում, բ)
հավանություն տալ ՀԱՄԿԿ (բ) Կ. Կ.
Միջին-Ասիայի Բյուրոյի և Տաջիկստանի
կառավարութեան վորոշումներին՝ հողեր
հատկացնելու այն գործարկած կարմիր
բանակայիններին, վորոնք կառնական մնալ
Տաջիկստանում: Բնակեցումը կատարել այն

հաշվով, վորպեսզի աշխատեալ ավարտուած լինեն հողեր հատկացնելու և պատրաստելու աշխատանքները, գ) հանձնարարել կազմելու բամբակապատու թյուն անցնող անտեսություններին ցորեն և բրինձ մատակարարելու ծրագիր, դ) հանձնարարել Տաջիկստանի Ավ. ՍՍՀ ուսումնասիրելու բրինձի մշակության հնարավորությունն այն շրջանների հողամասերում (ճահճային շրջաններ), վորոնք բամբակի ցանքերի համար անպետք են, և հնգամյա պլան կազմել չալթուկի ցանքերի մաքսիմալ զարգացման համար, ինչպէս և անջրդի հողագործության զարգացման ու նրա բերքատուության բարձրացման համար:

24. Նկատի ունենալով Տաջիկստանի Ավ. ՍՍՀ անտեսության ապրանքայնությունն ու բամբակագործության զարգացման թափը և ապրանքների պակասության պատճառով հումուլի մնալը տեղական աղագրնակության մոտ, անհրաժեշտ համարել ուժեղացնելու արդյունաբերական ապրանքների մատակարարումը Տաջիկստանի Ավ. ՍՍՀ:

25. Նկատի ունենալով տեղական ազգաբնակչության ունեցած քարչող ուժի պակասը, նրա ունեցած գյուղատնտեսական ինվենտարի պրիմիտիվ լինելը և բամբակագործությունը մեքենայացման յենթարկելու անհրաժեշտությունը, կարեւոր համարել, վոր Գլխաւորաւորակումը և Միջին-Ասիայի գյուղատնտեսական ինվենտարի մատակարարությունը բամբակա-

գործական ծրագրի մեծացման համապատասխան վերանային գյուղատնտեսական ինվենտարի մոծման պլանն այն հաշվով, վորպէսզի հնգամյակի վերջում բամբակագործական բոլոր անտեսություններն անցնեն յեւրոպական գյուղատնտեսական ինվենտարի գործածության: Իջեցնել գյուղատնտեսական մեքենաների արժեքը, հասցնելով նրանց գները Միջին-Ասիայի բամբակագործական հիմնական շրջաններում գոյություն ունեցող գներին:

26. Առաջիկա 1929—30 թ. Տաջիկստանին տրամադրել վոչ պակաս 300 հատ տրակտոր այն 2000 տրակտորներից, վորպիսիք վորոշված է տալ Գլխաւորաւորակումին, պարտավորեցնելով Տաջիկստանի կառավարությանը և Գլխաւորաւորակումին ձեռնամուխ լինել հիմնելու վառելանյութերի բազա և վերանորոգող արհեստանոցների ցանց:

27. Նշելով բամբակի վերին աստիճանի ցածր բերքատուությունը Տաջիկստանում, վերջինիս ադրոսպասարկման ամբողջ գործը հանձնել Գլխաւորաւորակումին, վորին և հանձնարարել Տաջիկստանի կառավարության հետ միասին մշակել բերքատուությունը բարձրացնելու ձեռնարկումներ:

28. Միջին-Ասիայի Զբոնտեսությունը և Տաջիկստանի Զբոնտեսությունը պիտի արագացնեն մանր ջրաշինարարությունը, մասնավորապէս արագացնելով տեղական սիստեմների բարելավման աշխատանքները, այդ նպատակով վե-

բանայելով 1929-30 թ. կոնտրոլ թվերով պահանջվող միջոցները:

29. Ձեռք առնել բոլոր միջոցները, վորպեսզի Դյուչամբե-Կուրգան-Տյուրե յերկաթգծի և Կուրգան-Տյուրե-Սարայ և Սարայ-Կուլյար խճուղու կառուցման աշխատանքներն ավարտվեն յեկող տարի:

30. Բամբակագործական շրջաններում սուր կերպով զգացվող կազմակերպիչ և տեխնիքական ուժերի պակասը պիտի լրացվի հետևյալ ձեռնարկումների կիրառումով:

Անհրաժեշտ է.—

ա) Հողփոփոխման ժողովրդական տընտեսության, բամբակագործական կոոպերացիայի և Բամբակկոմի օրգաններն ուժեղացնել անհրաժեշտ քանակի կուսակցականներով:

բ) Շտապ կարգով կազմակերպել և Միջին-Ասիայում աշխատելու համար ուղարկել վստուգման, բամբակագործության և բնդհանրապես գյուղատնտեսության մասնագետ աշխատողներ: Առանձնապես ուղարկել այնպիսիներին, վորոնք ծանոթ կլինեն յերկրին և Միջին-Ասիայի աշխատանքների պայմաններին:

գ) Անհրաժեշտ համարել տեխնիքական և մյուս մասնագիտական բարձրագույն դպրոցների վերջին դասընթացներում բամբակագործական շրջանների համար պատրաստել հատուկ աշխատողներ:

դ) Գյուղատնտեսական և ինժեներական մի քանի դպրոցական հաստատությունների տնաջիկա շրջանավարտ՝ գյուղատնտեսների և ճարտարապետների մեծ մասը հատկապես տրամադրել բամբակագործական կազմակերպություններին և Ջրտնտեսություններին:

յե) Միության բարձրագույն դպրոցներում ուժեղացնել ջրաբաշխ-տեխնիքական ուժեր պատրաստելը:

զ) Ուժեղացնել արտասահմանյան տեխնիքական փորձը՝ արտասահմանից խոչոր տեխնիքական ուժեր ներգրավելու միջոցով:

31. Անհապաղ ձեռնամուխ լինել հիմնելու հատուկ բարձրագույն դպրոց՝ Միջին-Ասիայի համար բամբակագործության և ջրաբաշխության մասնագետներ պատրաստելու համար և ԱՍՖՈՀ բարձրագույն դպրոցներում բամբակագործության և ջրաշինարարության համար հիմնել հատուկ ամբիոն: Միջին-Ասիայում բարձրագույն դպրոց հիմնելու համար 1929-30 թվի բյուջեյում մուծել պահանջվող միջոցներ, անցկացնելով այդպիսին Միութենական բյուջեյով:

32. Նկատի ունենալով կյանքի դժվարին պայմանները Միջին-Ասիայում, անհրաժեշտ համարել ինժեներ-ագրոտաշխատակիցների բընակարանային շինարարության համար բաց թողնել հատուկ միջոցներ:

33. Կուսակցական, տնտեսական և կոոպե-

լատիվ հիմնարկները կուսակցականներով, կազմակերպիչներով և տնտեսավարներով ուժեղացնելու նպատակով, անհրաժեշտ է բամբակադործական շրջանները դործողից շրջանային մասշտաբի կուսակցական և տնտեսական մեծ ստաթ ունեցող 10 աշխատակիցներ՝ ուժեղացնելու ջրային տնտեսության և բամբակադործական հիմնարկներն ու կոոպերացիան, և 50 հոգի դործողից՝ ուժեղացնելու տնտեսական, կոոպերատիվ և խորհրդային ստորին որգանները:

Առաջին հերթին Միջին-Ասիա աշխատելու համար դործողից այն կուսակցականներին, վորոնք առաջներում աշխատել են Բամբակկոմի և Զրտնահատության որգաններում:

34. Նշված բոլոր առաջադրությունները բամբակադործական շրջանների, կուսակցական, խորհրդային և տնտեսական կազմակերպություններից պահանջելով մեծագույն ուժադրություն, յեռանդ և ճշտապահություն, առանձին պատասխանատվություն են դնում Գլխրամբակկոմի և նրա աշխատակիցների վրա: Գլխրամբակկոմի այս բոլոր ձեռնարկումներին կուսակցական, խորհրդային և հասարակական բոլոր կազմակերպություններն անհրաժեշտորեն պիտի ցույց տան ամենալայն աջակցությունը, ամեն կերպ ամրապնդելով նրա կազմակերպությունները և ուժեղացնելով նրա հեղինակությունը: Գլխրամբակկոմը բամբա-

կադործական հիմնական շրջաններին մոտեցնելու շահերի տեսակետից, նրա դործառնական դործունեությունն ուժեղացնելու և նրա ամբողջ աշխատանքն ավելի սերտ կապելու ազգային հանրապետական կառավարությունների և աեղական որգանների աշխատանքներին հետ, անհրաժեշտ համարել Բամբակադործական Գլխավոր Կոմիտեյի, ինչպես և Բամբակադործական Կոոպերատիվ Բյուրոյի աեղավորությունը Տաշքենդ: Անհրաժեշտ համարել ուժեղացնելու Գլխրամբակկոմի դերը պլաններ կազմելու, ջրաշինարարական աշխատանքներ տանելու մեջ, այլ և ուժեղացնել նրա ազդեցությունը բամբակադործական շրջաններին հետ, արգյունարեբական ապրանքներ և դյուղատնտեսական ինվենտար մատակարարելու դործում:

35. Պարտավորեցնել Միջին-Ասիայի Կ.Կ. Բյուրոյին, Գլխրամբակկոմին և ԽՍՀՄ Բանդյուղտեսչության Ժողկոմատին մի տարուց հետո ԿԿ-ին զեկուցելու ավյալ վարչական իրադործման ընթացքի մասին:

Հայկական լեզուի տպ. պատ. № 4

Գրառիկ. № 2761 (Բ) Տեղաժ 1500

18. 2. Ազատյան—Գյուղատնտեսական բանվորութ. և
միջազգ. կոմիտեի տնտեսական շարժումը (սպասված) 40
19. Ն. Խան—Աղյան—Ուղեցույց արդյունավետ խոզա-
բուծութեան (սպասված) 15
20. Ֆերդինանդով—Հավաքում. և նրա ողբեր. (սպ.) 20
21. Ա. Դանելյան—Լավ և ուշ, քան յերբեք (աղբեր-
յես) (սպասված) 20
22. Կ. Կ. Մելիք—Շահնագարյան—Կտավհատը և կանեփը
(սպասված) 20
24. Հրահանգ Հայաստանի Խ. Ս. Հանրապետության
անտառների փայտեղենի բաց քողակու. համար
(սպասված) 30
25. Պրոֆ. Ավ. Քալանթար—Կաթնատու կովի կերակր.
(սպասված) 30
26. Ա. Ա. Տրիֆոնով—Ինչու պետք է ցելը չունանե.
(սպասված) 15
29. Լ. Սուրբաթյան—Կովի դատը (աղբեր-սպ.) 20
30. Կ. Կ. Մելիք—Շահնագարյան—Տիգրանի (սպաս.) 5
31. Իս. Տեր-Ներսիսյան—Պատգամ. ծառերի փնտա-
տաներն ու հիմնական խնդիրը (սպասված) 25
33. Արագի—Տրակտոր (աղբեր-սպասված) 15
34. Յարապի—Խորհրդավոր տրոտիններ աղբեր-սպասված 15
35. Խնկո-ապեր—Գյուղատնտ.-անասնաբույժը և իր աղ-
բեր-սպասված 20
37. Մ. Խանգուլյան—Մեղվարուծութեան պորձնական
ձեռնարկ (սպասված) 60
30. Ա. Արամյան—Գուլիան, թե՛ արոր (սպասված) 10
40. Վ. Բոյկով—Այն աղբատի կովն է (սպասված) 20
41. Իս. Տեր-Ներսիսյան—Գոմաղբը
42. Ի. Կոզնեցով—Լենինը և գյուղացի
43. Ա. Մուշեղյան—Անասնաբույժը և

«Ազգային գրադարան»

NL0193834

44. Իս. Տեր Ներսիսյան—Ինչպե՞ս պատկաստել պրո-
դատու ծառերը 10
46. Հ. Ազատյան—Յեռադաշտից դեպի սոցիալիզմ՝ կոո-
պերացիայի վրայով 1 ո. 50
47. Վ. Միխայլով—Տավարի վարակիչ հիվանդու-
թյունները 5
48. Մ. Թումանյան—Վիկ
25
50. Նոյեմբերի նամակարհին (Ժողով.) (սպառված) 20
51. Պրոֆ. Ավ. Քալանթար—Կաթնառատ կովի ընտրու-
թյունը և նախրի ազնվացումը 20
52. Հրահանգ. գյուղատնտ. կոոպ. ընկերութ. տո-
մարագրելու կարգի մասին (Հավ. «Գյուղ. կյանք»-ի)
53. ԽՍՀՄ հողագտագործության և հողաշինարարու-
թյան ընդհանուր հիմունքները 20
54. Հ. Փիրումյան—Հողթողկոմատի 1927-28 թ. գոր-
ծունեյությունը
55. Ա. Աթանասյան—Դեպի բերքի բարձրացում
56. Վ. Պ. Դոբրինին—Զիերի արհեստ. բեղմնավորումը 25
58. Ա. Մարգարյան—Վոչխարաբուծություն 50
59. Ա. Ա. և Ա. Թ.—Բանջարաբուծություն 20
61. ՀԱՄԿԿ(Բ)ԿԿ վորոշումը բամբակագործության մասին
ՊԱՏՐԱՍՎՈՒՄ ԵՆ ՅԵՎ ՇՈՒՏՈՎ ԿԶԱՆՁՆՎԵՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

1. Իս. Տեր-Ներսիսյան—Ինչպե՞ս մշակել խաղողի այգիները (Բ. սպաղ-
րություն)

2. Ա. Ասլանյան—Մեղվապահի ուղեցույց

4. Ար. Խաճիկյան—Հանրամատչելի գրույցներ գինեգործության մասին

ԴԻՄԵԼ՝ ՅԵՐԵՎԱՆ, Հոգծոկոմատ՝ Հրատարակչության,
«Հայգրքի» կենտրոնական և գավառական գրա-
խանութներին, Գավհողքաժիններին: